

Ο όρος **Εικονομαχία** αναφέρεται στη θεολογική και πολιτική διαμάχη που ξέσπασε στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία κατά το μεγαλύτερο μέρος του 8ου και το πρώτο μισό του 9ου αιώνα, αναφορικά (σε πρώτο επίπεδο) με τη λατρεία των χριστιανικών εικόνων. Η Εικονομαχία διαίρεσε τους κατοίκους της αυτοκρατορίας σε *Εικονομάχους* (επίσης αναφερόμενους ως *Εικονοκλάστες*) και *Εικονολάτρες* (επίσης αναφερόμενους ως *Εικονόφιλους* και *Εικονόδουλους*).

Οι λατρευτικές υπερβολές των πιστών σχετικά με τις εικόνες τα ιερά σκεύη και τα λείψανα των αγίων και η μεγάλη επιρροή της Εκκλησίας και ιδιαίτερα των μοναχών, οδήγησαν το 726 τον αυτοκράτορα Λέοντα Γ΄ στην έκδοση διατάγματος με το οποίο αποδοκιμαζόταν η προσκύνηση των εικόνων ως ψευδολατρεία. Μέχρι το 741 που πέθανε, η πολιτική του υπήρξε μάλλον ήπια και οι διατάξεις του περί απαγορεύσεως και αφαιρέσεως των εικόνων φαίνεται ότι δεν εκτελούνταν επακριβώς. Ο γιος και διάδοχός του Κωνσταντίνος Ε΄ υπήρξε πολύ ορμητικότερος. Εξαπέλυσε απηνή διωγμό κατά των εικόνων και των μοναχών, και συγκάλεσε την σύνοδο της Ιερείας (754), κατά την οποία καταδικάστηκαν οι θρησκευτικές απεικονίσεις. Μοναχοί και μοναχές υποχρεώθηκαν σε γάμο και πολλές μονές κρατικοποιήθηκαν. Επί της βασιλείας του γιου του Λέοντα Δ΄ η εικονομαχική πολιτική συνεχίστηκε αλλά πολύ ηπιότερα. Μετά τον πρόωρο θάνατό του η εξουσία περιήλθε στην σύζυγό του και μητέρα του γιου του Κωνσταντίνου Στ, Ειρήνη, η οποία συνεκάλεσε την Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια, που αναστήλωσε τις εικόνες. Ο αυτοκράτορας Νικηφόρος Α΄ που την ανέτρεψε, ακολούθησε ήπια εικονομαχική πολιτική αν και περιεπλάκη σε οξύτατη διαμάχη με τους άκρους εικονόφιλους. Ο γαμπρός του Μιχαήλ Α΄ παραδόθηκε ολοκληρωτικά στην μοναχική παράταξη.

Επί Λέοντος Ε΄ άρχισε με οξύτητα η δεύτερη φάση της Εικονομαχίας. Πιεζόμενος και από τον στρατό, ο αυτοκράτορας διέταξε την καθαίρεση των εικόνων και συγκάλεσε σύνοδο η οποία κατήργησε τις αποφάσεις της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου και αναγνώρισε αντ' αυτής την σύνοδο της Ιερείας. Ο δολοφόνος και διάδοχός του, Μιχαήλ Β΄, τήρησε επαμφοτερίζουσα πολιτική, δυσανεξτώντας τους πάντες και αφήνοντας το θέμα σε εκκρεμότητα. Ο γιος και διάδοχος του Μιχαήλ, Θεόφιλος, αναδείχθηκε σε υπέρμαχο της Εικονομαχίας και οι απαγορεύσεις των εικόνων και οι διωγμοί των μοναχών επαναλήφθηκαν.

Το τέλος της Εικονομαχίας επήλθε το 842, αμέσως μετά τον θάνατο του Θεόφιλου, με ενέργειες της χήρας του Θεοδώρας, που ασκούσε την εξουσία επ' ονόματι του ανηλίκου Μιχαήλ Γ΄. Το κύρος της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου της Νικαίας ανορθώθηκε, οι εικόνες αναστηλώθηκαν, τα καταργηθέντα μοναστήρια ανασυστάθηκαν και τα εκκλησιαστικά και μοναστηριακά κτήματα αποδόθηκαν στις εκκλησίες και στις μονές.

Το τέλος της Εικονομαχίας σήμανε και το τέλος των οικονομικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων που είχαν επιβληθεί από τους βασιλείς της και οι οποίες κρίνεται από πολλούς συγγραφείς ότι υπήρξαν ιδιαίτερα εποικοδομητικές.